

3.3. Generieke doelen

3.3.1. Eigenschappen

Onder de ontwikkelthema's formuleren we doelen. Die hebben de volgende eigenschappen:

- Ze zijn generiek: ze geven aan waaraan we, doorheen de jaren in het basisonderwijs, met de leerling(en) zullen werken, wat we willen nastreven en bereiken.
- Ze zijn uniform geformuleerd voor het hele basisonderwijs. Met andere woorden: iedereen van het team, zowel binnen kleuter- als lager onderwijs, gaat uit van dezelfde doelstellingen.
- Ze zijn breed geformuleerd: wat breed kijken naar de ontwikkeling van leerlingen ten goede moet komen. Tegelijk zijn ze voldoende concreet. De onderliggende leerinhouden en/of leerlijnen helpen om een goed beeld te krijgen van de draagwijdte van het generieke doel.
- Ze zijn beperkt in aantal en hebben betrekking op basiskennis, -vaardigheden, -attitudes en -inzichten.
- Ze vormen de rode draad waarlangs leerlijnen worden uitgezet die betrekking hebben op de leeftijd 2,5 tot 12 jaar.

Getallenkennis

Ik ben thuis in de wereld van getallen.

Onze leerlingen maken in hun leven al vroeg, kennis met tellen en getallen nog voor ze naar school komen. Kunnen tellen is een belangrijke vaardigheid en een basisvoorwaarde voor rekenen. Getallenkennis heeft betrekking op de eigenschappen van getallen. Tellen en getalbegrip liggen aan de basis van heel wat wiskundeactiviteiten. Getallen zijn onmisbaar. Ze zijn

WDgk1 Inzicht verwerven in hoeveelheden

WDgk2 Inzicht verwerven in tellen

WDgk3 Inzicht verwerven in natuurlijke getallen

WDgk4 Inzicht verwerven in breuken, kommagetallen, procenten en hun onderlinge relatie

WDgk5 Schatten van hoeveelheden en afronden van getallen

[Lees meer >](#)

3.3.2. Concordanties met ontwikkelingsdoelen en eindtermen

De generieke doelen, hun onderliggende leerinhouden en ontwikkelstappen in de leerlijnen worden in het leerplan geconcordeerd met de ontwikkelingsdoelen en eindtermen die door de Vlaamse regering zijn vastgelegd voor respectievelijk het gewone kleuter- en lager onderwijs. De concordanties zijn terug te vinden op de doelenpagina's.

Passende mediamiddelen kiezen, gebruiken en combineren in functie van een beoogd doel

2.5 - 12

De mogelijkheden van de mediamiddelen ontdekken en gebruiken om eigen ideeën, gevoelens, gebeurtenissen en informatie vorm te geven en te verwerken

Voor hen bedoelde mediamiddelen creatief aanwenden

< VORIG DOEL

VOLGEND DOEL >

Praktijk

Begrippen

OD/ET

Ontwikkelingsdoelen Kleuteronderwijs

NEOD 2.2 NEOD 2.3 NEOD 4.1
NEOD 4.2 NEOD 4.3 WTOD 1.3

Eindtermen Lager onderwijs

MM ET 4.13 MM ET 5.1 MV ET 1.6
MV ET 2.1 NEET 2.6 NEET 2.8

In de Zill-Bib kunnen overzichten gegenereerd worden die de concordanties op een overzichtelijke wijze vindbaar en zichtbaar maken.

Concordanties
GENERIEKE DOELEN VAN VELD > EINDTERMEN LAGER ONDERWIJS

87 generieke doelen

Ook de concordantie naar ontwikkelingsdoelen voor de verschillende doelgroepen van het buitengewoon basisonderwijs zijn opgenomen.

Concordanties

MV T2 1 - GENERIEKE DOELEN

2 generieke doelen gekoppeld

MUZISCHE VORMING - MUZISCH - MV T2 1

MV T2 1 De leerling exploreert (met alle zintuigen) allerlei voorwerpen en materialen in zijn omgeving.

Motorische en zintuiglijke ontwikkeling

MZzo1 Gericht en intens waarnemen met de zintuigen

Muzische ontwikkeling

MUva2 Gericht beschouwen van beelden, muziek, dans en drama met oog voor de muzische bouwstenen, werkvormen en vormgevingsmiddelen:

download lijst < vorige ontwikkelingsdoel volgende ontwikkelingsdoel

Concordanties

WI OD 1.4 - GENEELREKRE DOELEN

2 generieke doelen gekoppeld

WISKUNDIGE INITIATIE - GENEELREKRE - WI OD 1.4

WI OD 1.4 De kleuters kunnen in concrete situaties rekenhandelingen uitvoeren met betrekking tot aantal en hoeveelheid. Zij kunnen deze handelingen verwoorden door de gepaste begrippen te hanteren (evenveel maken, bijdoen, wegdoen, samenstellen, vermeerderen, verminderen, verdelen).

Ontwikkeling van wiskundig denken

WDdw6 Inzicht verwerven in de wiskundige gelijkheid en de basisbewerkingen

WDdk4 Inzicht verwerven in breuken, kommagetallen, procenten en hun onderlinge relatie

3.3.3. Generieke doelen met onderliggende leerinhouden

Bij een aantal generieke doelen worden onderliggende leerinhouden vermeld. Dat kan tot op maximaal twee niveaus. Op deze manier lukt het om het generieke doel overzichtelijk te houden. In deze leerinhouden moeten gebruikers, afhankelijk van de focus die ze voorop stellen, een keuze maken.

De muzische bouwstenen beleven, herkennen, onderzoeken en hanteren.

 klap alle onderliggende inhoud open

 klap alle onderliggende leerlijnen open

Beeld

Muziek

Dans

Drama

Onderliggende leerinhouden, niveau 1

De muzische bouwstenen beleven, herkennen, onderzoeken en hanteren.

 klap alle onderliggende inhoud dicht

 klap alle onderliggende leerlijnen open

Beeld

Licht

Ruimte

Lijn

Vorm

Kleur

Textuur

Compositie

Onderliggende leerinhouden, niveau 2

3.4. Leerlijnen

3.4.1. De uitrusting

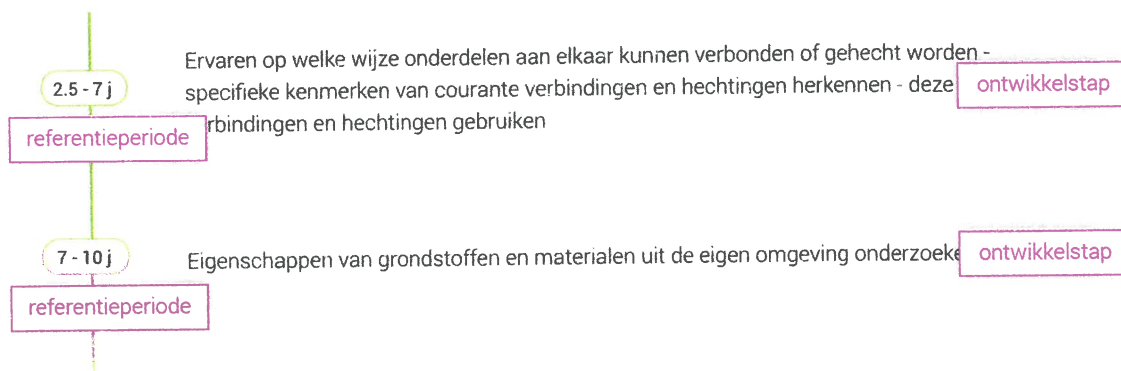
Ontwikkelstappen

De leerlijnen van Zin in Leren! Zin in Leven! bestaan uit ontwikkelstappen waarin vaak ook inhoudelijke elementen zijn opgenomen. De ontwikkelstappen zijn verbonden met referentieperiodes op basis van de leeftijd van de leerlingen. De referentieperiodes geven de gevoelige periodes weer. Soms zijn meerdere ontwikkelstappen voor eenzelfde referentieperiode aangegeven. Daarbinnen zijn de opgesomde ontwikkelstappen complementair. Dat betekent dat leerlingen ze tegelijk en/of in combinatie kunnen doormaken.

Referentieperiodes

De referentieperiodes zijn bedoeld als houvast om de ontwikkeling van leerlingen te situeren. Bij het vastleggen ervan baseerden we ons op gegevens uit onderzoek en uit de onderwijspraktijk. We gaan uit van een normale ontwikkeling van kinderen, voor zover die bestaat. Ondanks die onderbouwing roepen we leraren op om wijs met die referentieperiodes om te gaan. Ze zijn in de eerste plaats een indicatie. Een aantal van de leerlingen zal namelijk sneller, trager of grilliger evolueren en zich daardoor onderscheiden van het beeld dat de leerlijn schetst. Leraren dienen daar rekening mee te houden, bijvoorbeeld bij het bepalen van de zone van naaste ontwikkeling. Afgaand op hun ontwikkeling zullen bepaalde leerlingen hoger en andere lager ingeschaald moeten worden dan hun leeftijd doet vermoeden. Dat maatwerk ligt in handen van de leraren. Vanuit onze ontwikkelings-gerichte visie kiezen we expliciet voor breed gedefinieerde referentieperiodes die uitnodigen om geduldig te zijn bij de begeleiding van leerlingen. De leeftijdsintervallen van de referentieperiodes liggen niet vast, maar kunnen verschillen van leerlijn tot leerlijn.

Onderzoeken en illustreren volgens welke technische principes en natuurlijke verschijnselen eenvoudige technische systemen gemaakt zijn

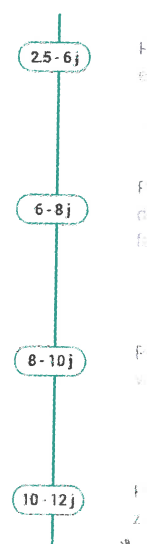
Cyclisch

Op heel wat plaatsen start de leerlijn met een referentieperiode van 2,5 tot 12 jaar. Die geeft een zicht op de vele lagen binnen een generiek doel of binnen een leerinhoud bij een generiek doel. Daarbij gaat het om complementaire ontwikkelstappen die leerlingen herhaaldelijk doorlopen doorheen de volledige basisschool. Deze ontwikkelstappen doorlopen is nodig om de ontwikkelingsdoelen na te streven (kleuteronderwijs) en de eindtermen (lager onderwijs) te bereiken. We spreken hier van een cyclische ontwikkeling waarbij niet zozeer de leerinhoud an sich verandert, maar wel bijvoorbeeld de graad van ondersteuning (van begeleid naar zelfstandig), de complexiteit van de toepassingssituaties (van eenvoudig naar gecombineerd), de graad van verinnerlijking of het abstractieniveau. Op die manier ontwikkelen leerlingen gaandeweg de kennis, de vaardigheden, attitudes en inzichten die in de betrokken doelen vervat zitten en kunnen ze deze op een steeds hoger beheersingsniveau inzetten. Die cyclische benadering van leerlijnen is ook te herkennen aan de opeenvolgende referentieperiodes die wel een specifieke startleeftijd meekrijgen, maar telkens tot de leeftijd van 12 jaar doorlopen. Denk aan de ontwikkeling van een plant, waarvan de stengels zich gaandeweg ontwikkelen en waaraan steeds meer blaadjes en later ook bloemen groeien. Binnen die brede referentieperiodes geldt dat we bij kleuters de vooropgestelde ontwikkelingen nastreven binnen voor hen relevante, concrete en aan hun ontwikkelingsniveau aangepaste situaties. Daarbij denken we concreet aan: situaties dichtbij, eenvoudige taken (waar nodig met ondersteuning van de leraar), innemen van rollen met beperkte verantwoordelijkheden, de ontwikkeling van basiskennis, basisvaardigheden en attitudes met een hoge toepassingsfrequentie, volgen van eenvoudige procedures en strategieën, krachtig exploreren en experimenteren, concreet waarnemen en verbeelden, materieel en verbaal handelen, ...

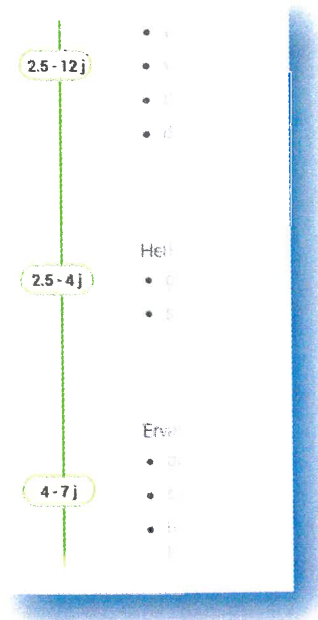
Geschakeld

Bij een aantal leerlijnen kiezen we voor een eerder lineaire benadering. We spreken dan van een geschakelde leerlijn. Dat houdt in dat de referentieperiodes met de eraan verbonden ontwikkelstappen elkaar opvolgen.

Gemengd

Op enkele plaatsen hanteren we een gemengde leerlijn waarbij we de cyclische en de geschakelde benadering met elkaar combineren. Je krijgt dan een cyclische opstart in de vorm van een eerste referentieperiode van 2,5 tot 12 jaar, gevolgd door geschakelde referentieperiodes met daaraan verbonden ontwikkelstappen.

3.4.2. De bedoeling

Met de leerlijnen in Zin in leren! Zin in leven! willen we de dagelijkse zorg faciliteren om samenhang in het onderwijsaanbod te realiseren. We hebben daarbij een viervoudige bedoeling:

- lerarenteams inspireren door ze inzicht te geven in de draagwijdte van elk generiek doel en de eraan verbonden leerinhouden,
- documenteren van de ontwikkeling van leerlingen met een houvast op basis van referentieperiodes, wat helpt om tot een verticale samenhang in de leerlijn te komen,
- de specificiteit van ontwikkelvelden, ontwikkelthema's en generieke doelen aangeven; op een aantal plaatsen – waar de leerlijnen over de ontwikkelvelden en –thema's heen lopen – helpen verwijsclusters om de horizontale samenhang te zien en
- een referentiekader aanreiken dat, in samenhang met de te verwachten leeruitkomst bij elk ontwikkelveld en -thema, helpt bij de evaluatie van de ontwikkeling van leerlingen, bij de evaluatie van de eigen onderwijsaanpak en bij het oriënteren van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.

De informatie die de leerlijnen binnen Zin in leren! Zin in leven! aanreiken doet er toe. Enkel door de leerlijn te consulteren krijgt elke gebruiker (elk lid van het team) een goed zicht op de ontwikkeling die leerlingen in de loop van de basisschool doormaken. Het verdient dan ook aanbeveling om bij de verkenning van de leerinhouden van de persoonsgebonden en cultuurgebonden ontwikkeling voldoende tijd uit te trekken om de leerlijnen in hun geheel te verkennen en niet enkel vanuit dat deeltje dat leraren mogelijk, op basis van de referentieperiodes, met hun specifieke leerlingengroep zouden verbinden.

Aandachtspunten

Ter ondersteuning geven we bij de verkenning van de leerlijnen nog deze tips mee:

Verwar de referentieperiodes niet met leerjaren.

We gaan ervan uit dat in elke leerlingengroep kinderen met verschillende ontwikkelnoden en ook van verschillende leeftijden zitten. Dat betekent dat, hoewel een bepaald generiek doel in vele gevallen in de focus kan staan voor de hele klasgroep, er onderliggend vaak toch sprake van differentiatie zal zijn. Die differentiatie wordt duidelijk door de selectie van specifieke ontwikkelstappen voor bepaalde leerlingen of leerlingengroepjes binnen de klas, aansluitend bij de zone van naaste ontwikkeling van elke leerling.

Eén ontwikkelstap kan bestaan uit verschillende onderliggende elementen.

Ze worden voorgesteld als een opsomming, gescheiden door een liggend streepje. Die voorstellingswijze komt de helderheid van de ontwikkelstap ten goede. We willen wat binnen de ontwikkeling van kinderen vaak samen gebeurt niet onnodig fragmenteren. Daarom kan de gebruiker van de leerlijnen elk van die elementen uit één ontwikkelstap niet apart selecteren.

Lees ontwikkelstappen niet als onderliggende doelstellingen bij een generiek doel.

Door hun consecutieve opbouw beschrijven de leerlijnen de ontwikkeling die leerlingen doormaken binnen het generieke doel. Deze ontwikkeling wordt uitgedrukt in ontwikkelstappen. Ze geven een zicht op specifieke inhoud die in het generieke doel vervat zitten en op beheersingsniveaus die verbonden zijn aan een bepaalde ontwikkelfase van leerlingen.

Wel aanduiden, niet turven.

In de Zill-selectieTool is het mogelijk om bij het aanmaken van Zill-fiches bij de generieke doelen ook ontwikkelstappen te selecteren. Het aanduiden van één of meerdere ontwikkelstappen lijkt ons zinvol. Zo geven gebruikers aan op welk ontwikkelingsniveau ze met hun leerlingen werken. Het gedwongen turven van het aantal keer dat een bepaald aanbod werd gedaan, enkel in functie van verantwoording, vinden we weinig zinvol.

Verwijsclusters geven samenhang aan.

Een aantal leerlijnen lopen doorheen meerdere ontwikkelvelden en ontwikkelthema's. Zo neemt bijvoorbeeld de leerlijn voor de ontwikkeling van inzicht in de ruimte bij kinderen een aanvang in de 'motorische en zintuiglijke ontwikkeling'. Vervolgens loopt deze verder in 'ontwikkeling van oriëntatie op de wereld', tot bij de 'ontwikkeling van wiskundig denken'. Om die samenhang en doorstroming zichtbaar te maken gebruiken we op een aantal plaatsen een verwijscluster (aangeduid met een pijltje). Door die te volgen komt de gebruiker uit bij die generieke doelen waartussen een duidelijke samenhang bestaat.

Bij de doelen van 'ontwikkeling van een innerlijk kompas' duiden de verwijsclusters de expliciete samenhang ervan aan met doelen van het ontwikkelveld rooms-katholieke godsdienst.

De ontwikkeling van leerlingen stopt niet bij twaalf jaar.

Dat we ons in Zin in leren! Zin in leven! beperken tot een leerlijn voor de leeftijd tot twaalf jaar houdt geenszins in dat de ontwikkeling van onze leerlingen dan 'afgerond' is. Het is de bedoeling dat de leerlijnen van het secundair onderwijs hier naadloos op aansluiten zodat er ook in de overgang van het basis naar het secundair onderwijs sprake kan zijn van een continuüm.

De leerlijnen kunnen helpen bij de evaluatie van leerlingen.

Bij de evaluatie op scharnierenmomenten in de schoolloopbaan van leerlingen, bijvoorbeeld in het kader van de toekenning van het getuigschrift basisonderwijs, kunnen de leerlijnen helpen om het overleg van een klassenraad te onderbouwen. Door daarbij aandacht te hebben voor alle ontwikkelvelden en -thema's komt de volledige persoon van de leerling in beeld.